

Hana Kantuláková, DiS.: *Náboženský terorismus v pojetí Marka Juergensmeyera*. FHS UK, Praha 2013, 61 s.

Ačkoli M. Juergensmeyer patří mezi nejznámější současné religionisty a v oblasti komparativního studia náboženského násilí nemá konkurenci, v českých zemích je jeho dílo známé jen nedostatečně, akademické kruhy nevyjímaje. Tím spíše lze ocenit pokus H. Kantulákové Juergensmeyera „představit“, přičemž omezení na jeho hlavní (knižní) díla a postupný vývoj témat i metod jejich uchopení je v daném kontextu nejen plně akceptovatelné, ale také nanejvýš vhodné.

Předložená práce má standardní, logicky uspořádanou strukturu. V druhé kapitole autorka na základě dostupných sekundárních zdrojů představila osobu a dílo M. Juergensmeyera, které smysluplně rozdělila tematicky a vývojově (s. 8-13). Nejobsáhlejší třetí kapitola je věnována představením „základních konceptů“ pěti nejvýznamnějších Juergensmeyerových děl věnovaných problematice náboženského násilí v chronologickém řazení. Tomu se vymyká pouze zařazení Gándhího cesty, které v práci sice není explicitně zdůvodněno, dílo z roku 2005 je však natolik přepracovanou verzí knihy původně vydané v roce 1984 (přičemž autorka tuto skutečnost zná, viz s. 10, 53), že je lze bez větších problémů přijmout. Pokud jde o výklad Juergensmeyerových témat a konceptualizací, je třeba zdůraznit věrnost a obsažnost jejich podání. Kantuláková na vymezeném prostoru dokázala postihnout klíčové otázky a s její interpretací lze vyslovit souhlas, byť některým tématům po mém soudu věnovala menší pozornost, než by si zasloužila (příkladem budiž fenomén tzv. náboženského nacionalismu, kde by bylo vhodné diskutovat i shody a rozdíly s přístupem P. van der Veera). Následující kapitola věnovaná ohlasům Juergensmeyerova díla je sice poněkud stručná a nutně jen výběrová, v dost široké paletě však zahrnuje jak (nečetné) české, tak i zahraniční autory, zde především v podobě aktuálních recenzí. Prostřednictvím výseku kritických ohlasů a (omezeněji) analytického využití Juergensmeyerových konceptů Kantuláková vcelku úspěšně „nastavila zrcadlo“ jeho dílu (zejm. s. 49-51), což pak vyústilo do oslavného, ne však nenáležitého závěru práce.

Předložená bakalářská práce je silná v přehledové a interpretační rovině, vůči níž prakticky nelze mít námitek. Autorka shromáždila a relevantně zpracovala velké množství převážně cizojazyčných (anglických) textů a naplnila tak deklarovaný cíl „co nejpřesněji a zároveň co nejkomplexněji zmapovat Juergensmeyerovo pojetí náboženského násilí“ (s. 6). Nedostatkem je jenom dílčí kritická analýza Juergensmeyerových přístupů, v práci namnoze omezená na shrnutí převyprávění myšlenek jiných badatelů. Typicky se to projevuje především v metodologické oblasti, kdy Kantuláková sice popisuje „techniku“ Juergensmeyerem provedených výzkumů, ne však jejich metodologii. Juergensmeyer sám jí v tomto ohledu „nijak nepomáhá“, protože postupuje úplně stejně. To je patrně jedním z důvodů, proč se do metodologické kritiky nepustila ani diplomantka, druhým bude nejspíš úcta vůči světově proslulému akademikovi. Právě zde však není zcela na místě, i od Juergensmeyera samotného vím, že mu byla vícekrát (právem) vyčtena absence přesné, akademicky relevantní, natož explicitně diskutované metodologie. Lapidárně řečeno, jeho výzkumy jsou souborem různých, většinou velmi obtížně proveditelných a proto velmi cenných případových studií, z nichž jsou komparativní závěry získávány prostřednictvím nikoli jednoznačně přijatelné indukce, v níž podstatnou roli hraje autorova osobnost. Tvrdí-li (např.) C. Kripalani, že „valná část knihy Gándhího cesta jsou Juergensmeyerovy osobní interpretace“ (s. 51), platí to i pro jeho další texty a v jejich kritickém přiblížení by to mělo být reflektováno, aniž tím nutně musí ztratit celkově vysoce pozitivní hodnocení Juergensmeyerova díla.

Po formální stránce je bakalářské práce H. Kantulákové bezproblémová. Autorka píše jasným, srozumitelným jazykem, aniž by rezignovala na akademické standardy, snad jen na některých místech v přílišné závislosti na angličtině. Výklad je logicky uspořádaný jak v konkrétním podání, tak ve své výstavbě. Nadbytečné jsou jen úplné citace v poznámkách pod čarou, je-li k práci připojen standardně uspořádaný seznam použitých pramenů a sekundární literatury.

* * *

Bakalářské práce H. Kantulákové *Náboženský terorismus v pojetí Marka Juergensmeyera* plně vyhovuje nárokům kladeným na daný stupeň kvalifikačních prací. Autorka si vymezila nesnadné, o to však významnější a konec konců i zajímavější téma, které zpracovala v dostatečné šíři a vesměs náležitě. Nedostatkem je pouze (částečně) absentující či jen „oklikou probíraná“ rovina kritické analýzy, zejména v metodologické oblasti, vzhledem k celkovému kontextu zpracování bakalářské práce od toho lze však abstrahovat. Považuji rovněž za potřebné uvést, že v případě H. Kantulákové jde o druhý pokus o předložení bakalářské práce, protože první práce na téma *Ideologické zdroje náboženského terorismu* z roku 2012, kterou jsem oponoval, nebyla obhájena. Studentka během zpracování nového tématu projevila výjimečný zájem o věc a schopnost sebereflexe, během krátké doby shromáždila a kvalitně zpracovala velké množství najmě zahraniční literatury, takže výsledná práce převyšuje původní pokus o několik řádů. Z těchto důvodů bakalářskou práci H. Kantulákové rozhodně **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnotit jako **výbornou**.

V Praze dne 27. ledna 2014

Doc. PhDr. Zdeněk R. Nešpor